

ΠΕΡΙΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΙΚΡΟΒΙΑΚΗ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ: Η ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ

ειδ. παιδοχειρουργός

Α' ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΠΑΙΔΩΝ ΚΛΙΝΙΚΗ Γ.Ν.Π. «Η ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ»

Α. Δημοπούλου¹, Γ. Κουρλαμπά², Σ. Βλατάκης¹, Ε. Ιακωμίδης¹, Δ. Φραγγίδης¹, Α. Ψαρρής¹,
Α. Κολοκυθά¹, Κ. Νίκας¹, Ν.Χριστόπουλος¹, Σ. Αντύπας¹

¹Α' Χειρουργική Παίδων Κλινική, Γενικό Νοσοκομείο Παίδων <<Η Αγία Σοφία>>, Αθήνα¹

²Κέντρο Κλινικής Επιδημιολογίας και Έκβασης Νοσημάτων Α' και Β' Παιδιατρικής Κλινικής
Πανεπιστημίου Αθηνών, Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, Αθήνα²

Εισαγωγή (1/5)

Λοιμώξεις χειρουργικού πεδίου (ΛΧΠ):

- Οι δεύτερες πιο συχνές νοσοκομειακές λοιμώξεις σε ενήλικες και παιδιά (>16%)
- Αύξηση της νοσηρότητας και της θνητότητας
- Αύξηση του κόστους της νοσοκομειακής περίθαλψης
- Επηρεάζονται από τον βαθμό της μικροβιακής μόλυνσης του τραύματος κατά την διάρκεια της επέμβασης

Εισαγωγή (2/5)

Προεγχειρητική αντιμικροβιακή προφύλαξη (ΠΑΠ):

- Πρόληψη των ΛΧΠ
- Η χορήγηση των προεγχειρητικών δόσεων του κατάλληλου αντιμικροβιακού φαρμάκου για κάθε τύπο χειρουργικής επέμβασης, μέσα σε χρονικό διάστημα 60 λεπτών, πριν τη χειρουργική τομή
- Η διάρκεια της ΠΑΠ πρέπει να είναι <24 ώρες

Εισαγωγή (3/5)

Η ΠΑΠ πρέπει:

- Να είναι δραστική ενάντια στους παθογόνους μικροοργανισμούς που είναι πιο πιθανό να μολύνουν το χειρουργικό τραύμα
- Να χορηγείται στην κατάλληλη δόση και τη χρονική στιγμή
- Να είναι ασφαλής
- Να χορηγείται για το μικρότερο δυνατό διάστημα, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές επιδράσεις, η ανάπτυξη αντοχής και το κόστος

Εισαγωγή (4/5)

Ακατάλληλη χρήση της ΠΑΠ:

- Αύξηση κινδύνου εμφάνισης ΛΧΠ
- Η παρατεταμένη διάρκεια της ΠΑΠ και η εκτεταμένη χρήση αντιβιοτικών ευρέος φάσματος

ανάπτυξη **πολυανθεκτικών** μικροοργανισμών
αύξηση του **κόστους** νοσοκομειακής περίθαλψης

Εισαγωγή (5/5)

Η ανάγκη για σωστή χρήση ΠΑΠ στην Ελλάδα:

Η σωστή χρήση της ΠΑΠ και ο καθορισμός του βαθμού συμμόρφωσης με τις διεθνείς κατευθυντήριες οδηγίες στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένου ότι η Ελλάδα έχει τα πιο υψηλά επίπεδα ανάμεσα σε άλλες χώρες της Ευρώπης σε:

- ποσοστό κατανάλωσης αντιμικροβιακών φαρμάκων
- ανάπτυξης πολυανθεκτικών οργανισμών είναι από τα πιο υψηλά στη Ευρώπη

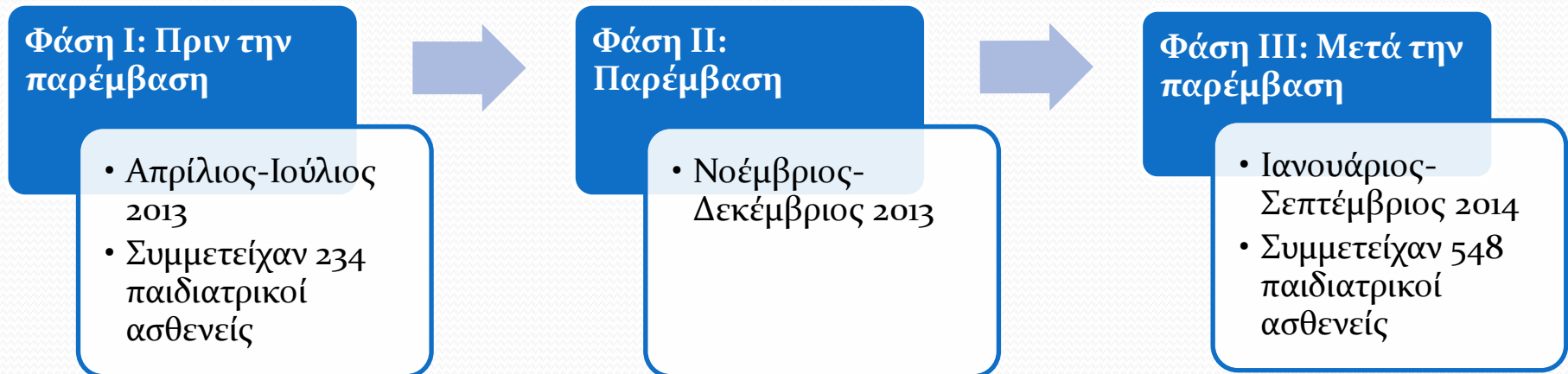
Σκοπός

Η αξιολόγηση των πρακτικών περιεγχειρητικής αντιμικροβιακής προφύλαξης σε παιδιατρικούς ασθενείς στην Ελλάδα και της αποτελεσματικότητας μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης, με στόχο τη βελτίωση αυτών των πρακτικών

Υλικά και μέθοδοι

Σχεδιασμός μελέτης:

- Προοπτική μελέτη τριών φάσεων
- Α' Χειρουργική κλινική Παίδων του Γ,Ν,Π, «Η Αγία Σοφία»

Υλικά και μέθοδοι

- **Κριτήρια επιλογής ασθενών**

- οι ασθενείς, των οποίων η ημερομηνία της εισόδου και εξόδου στο νοσοκομείο είναι η ίδια ή διαφορετικές ημερολογιακές ημέρες
- οι ασθενείς που υποβλήθηκαν σε χειρουργική επεμβάση, όπου ο χειρουργός κάνει τουλάχιστον μία τομή του δέρματος ή του βλεννογόνου και κλείνει την τομή πριν ο ασθενής εγκαταλείψει την χειρουργική αίθουσα
- οι ασθενείς που υποβλήθηκαν σε χειρουργική επέμβαση, όπου τοποθετήθηκε εμφύτευμα

- **Κριτήρια αποκλεισμού ασθενών**

- οι ασθενείς που υποβλήθηκαν σε χειρουργική επέμβαση, στην οποία τα άκρα της τομής του δέρματος δεν συναντιούνται μεταξύ τους

Υλικά και μέθοδοι

Συλλογή δεδομένων:

- Χρησιμοποιήθηκε η τροποποιημένη φόρμα του Κέντρου Ελέγχου των Νοσημάτων των ΗΠΑ (Denominator for Procedure form, CDC)
- Τα δεδομένα χωρίστηκαν σε 4 κύριες κατηγορίες:
  - **προεγχειρητικά δεδομένα:** δημογραφικά στοιχεία, ανθρωπομετρικά και περιγεννητικά χαρακτηριστικά, υποκείμενα νοσημάτα
  - **περιεγχειρητικά δεδομένα:** αντιμικροβιακά φάρμακα που χορηγήθηκαν, η οδός χορήγησής τους, η διάρκεια της ΠΑΠ
  - **δεδομένα σχετικά με την χειρουργική επέμβαση**
  - **μετεγχειρητικά δεδομένα:** η θεραπευτική χρήση των αντιβιοτικών, η μετεγχειρητική διάρκεια νοσηλείας, η εμφάνιση ΛΧΠ
- Όλοι οι ασθενείς παρακολουθήθηκαν τηλεφωνικά ή με άμεση εξέταση 30 ημέρες ή 6 μήνες (αν είχε τοποθετηθεί εμφύτευμα) μετά την επέμβαση

Υλικά και μέθοδοι

Αξιολόγηση της χορήγησης ΠΑΠ :

- Σύμφωνα με τις συστάσεις των διεθνών κατευθυντήριων οδηγιών
- Κατάλληλη περιεγχειρητική αντιμικροβιακή προφύλαξη:
  - Χορήγηση προεγχειρητικών δόσεων του σωστού αντιβιοτικού για συγκεκριμένες χειρουργικές επεμβάσεις
  - Διάρκεια αντιμικροβιακής προφύλαξης <24 h

Υλικά και μέθοδοι

Ανάλυση των δεδομένων:

- Ποσοστό των ΛΧΠ (**SSI rate**) =
$$\left(\frac{\# \text{ασθενών που εμφάνισαν ΧΛΠ}}{\# \text{χειρουργικών επεμβάσεων}} \right) \times 100$$
  - Στον υπολογισμό του SSI rate συμπεριλήφθηκαν οι ασθενείς που υποβλήθηκαν σε χειρουργικές επεμβάσεις που έχρηζαν χορήγησης μόνο ΠΑΠ
- Οι ασθενείς, που υποβλήθηκαν σε χειρουργικές επεμβάσεις με ήδη εγκατεστημένη λοίμωξη, θεωρήθηκαν ότι έλαβαν αντιμικροβιακά φάρμακα για λόγους θεραπείας και αποκλείστηκαν από την ανάλυση της ΠΑΠ

Παρέμβαση

- Συνάντηση με το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό της χειρουργικής κλινικής και παρουσίαση των αποτελεσμάτων της Φάσης Ι της μελέτης
- Εκπαιδευτικά μαθήματα και γνωστοποίηση των διεθνών κατευθυντήριων οδηγιών
- Προσαρμογή των διεθνών κατευθυντήριων οδηγιών στους παιδιατρικούς ασθενείς και στις επεμβάσεις της Γενικής Χειρουργικής Παιδών
- Πριν από κάθε χειρουργική επέμβαση καθορίζεται το κατάλληλο αντιμικροβιακό φάρμακο και η δοσολογία που πρέπει να χορηγηθεί προεγχειρητικά
- Στάδιο προσαρμογής και ορισμός επιβλέποντα ιατρού που παρακινεί, επισημαίνει τα λάθη και υπενθυμίζει τις οδηγίες

Αποτελέσματα

Χορήγηση ΠΑΠ

	Σύνολο:234	Σύνολο:548	
	Πριν την παρέμβαση N=219*	Μετά την παρέμβαση N=514*	P-value
Παιδιά που είχαν ένδειξη ΠΑΠ	213 (97,3%)	510 (99,2%)	0,036
Παιδιά που έλαβαν ΠΑΠ	215 (98,2%)	502 (97,5%)	0,565
Παιδιά που έλαβαν ΠΑΠ και είχαν ένδειξη	209 (97,2%)	500 (99,8%)	0,001

* Το σύνολο των παιδιών που δεν έλαβε αντιμικροβιακά για θεραπεία

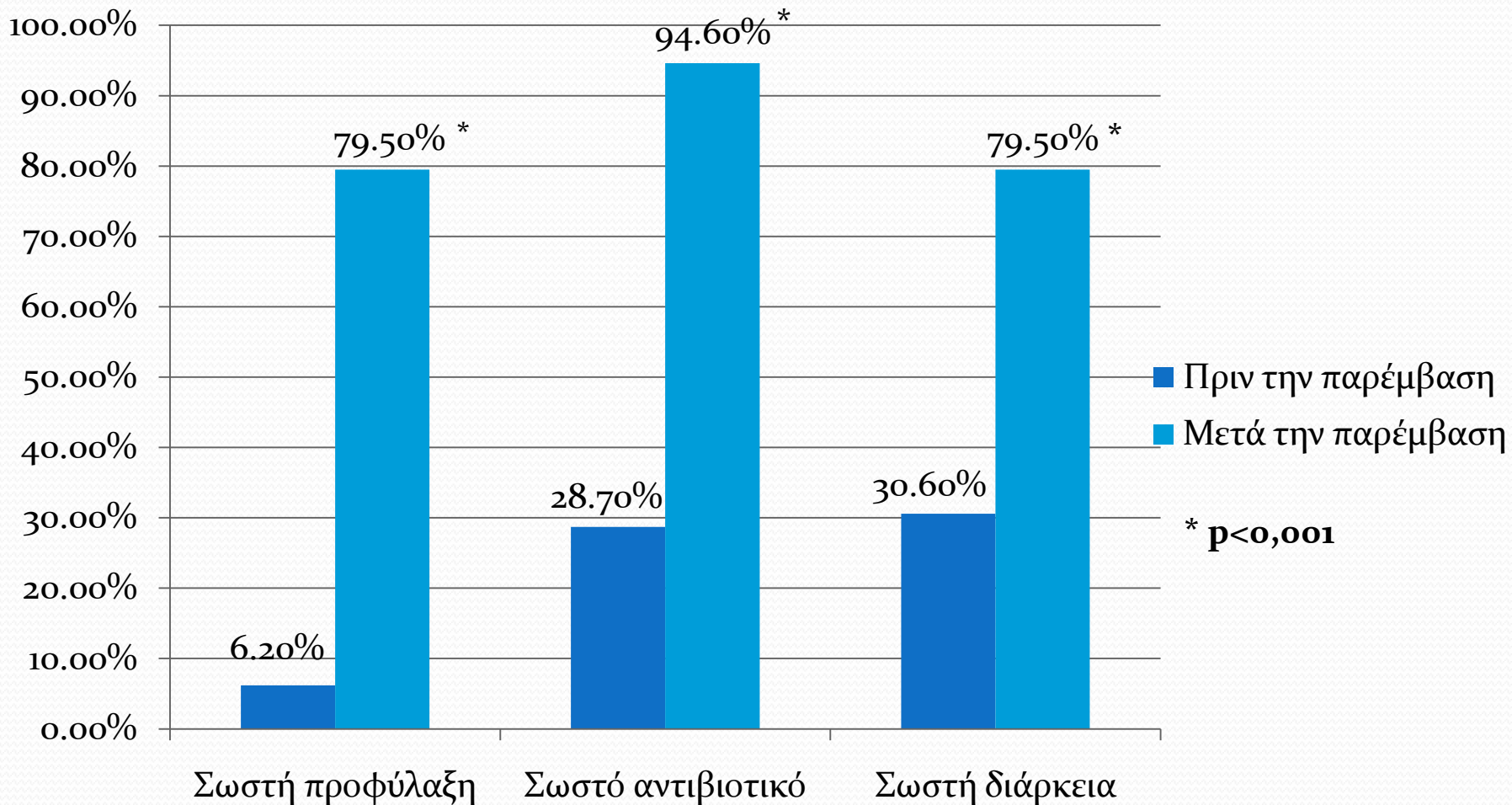
Αποτελέσματα

Περιγραφικά Χαρακτηριστικά

	Πριν την παρέμβαση N=209	Μετά την παρέμβαση N=500	p-value
Φύλο (θηλυκό)	48 (23,0%)	114 (22,8%)	0,962
Ηλικία (σε χρόνια)	6,5 (4,2)	6,2 (4,5)	0,376
Εκατοστιαία θέση <3 ^η εκατοστιαία θέση 3 ^η -97 ^η εκατοστιαία θέση >97 ^η εκατοστιαία θέση	3 (1,4%) 202 (96,7%) 4 (1,9%)	16 (3,2%) 464 (93,6%) 16 (3,2%)	0,248
Ταξινόμηση χειρουργικού τραύματος Καθάρες (C) Δυνητικά μολυσμένες (CC) Μολυσμένες (CO)	44 (21,0%) 158 (75,6%) 7 (3,4%)	146 (29,2%) 349 (69,8%) 5 (1,0%)	0,010
Τύπος επέμβασης Σκωληκοειδίτιδα μη επιπλεγμένη Επεμβάσεις γαστρεντερικού/ήπατος-χοληφόρων Ομφαλοκήλες/Κήλες κοιλιακού τοιχώματος Ογκολογικές επεμβάσεις Επεμβάσεις βουβωνικής χώρας-οσχέου/κίρσοκλήλη Επεμβάσεις Παιδιατρικής Γυναικολογίας Ουρολογικές επεμβάσεις Επεμβάσεις δέρματος/μαλακών μορίων Άλλες	61 (29,2%) 12 (5,7%) 5 (2,4%) 11 (5,3%) 93 (44,5%) 2 (1,0%) 24 (11,5%) 1 (0,5%) 0%	104 (20,8%) 30 (6,0%) 22 (4,4%) 11 (2,2%) 244 (48,9%) 10 (2,0%) 48 (9,6%) 21 (4,2%) 9 (1,8%)	0,004
Διάρκεια επέμβασης (λεπτά)	30 (30, 47,5)	40 (30, 50)	0,254
Ογκολογικός ασθενής (ναι)	7 (3,4%)	15 (3,0%)	0,810
Επείγουσα επέμβαση (ναι)	68 (32,5%)	126 (25,2%)	0,046
Ημερήσια νοσηλεία (ναι)	57 (27,8%)	131 (26,3%)	0,779

Αποτελέσματα

Ποσοστά ορθής χρήσης περιεγχειρητικής χημειοπροφύλαξης
πριν και μετά την παρέμβαση

Αποτελέσματα

- Η διάμεση διάρκεια περιεγχειρητικής χημειοπροφύλαξης:
  - πριν την παρέμβαση: 5 ημέρες (IQR: 1-7)
  - μετά την παρέμβαση: 1 ημέρα (IQR: 1 - 2)

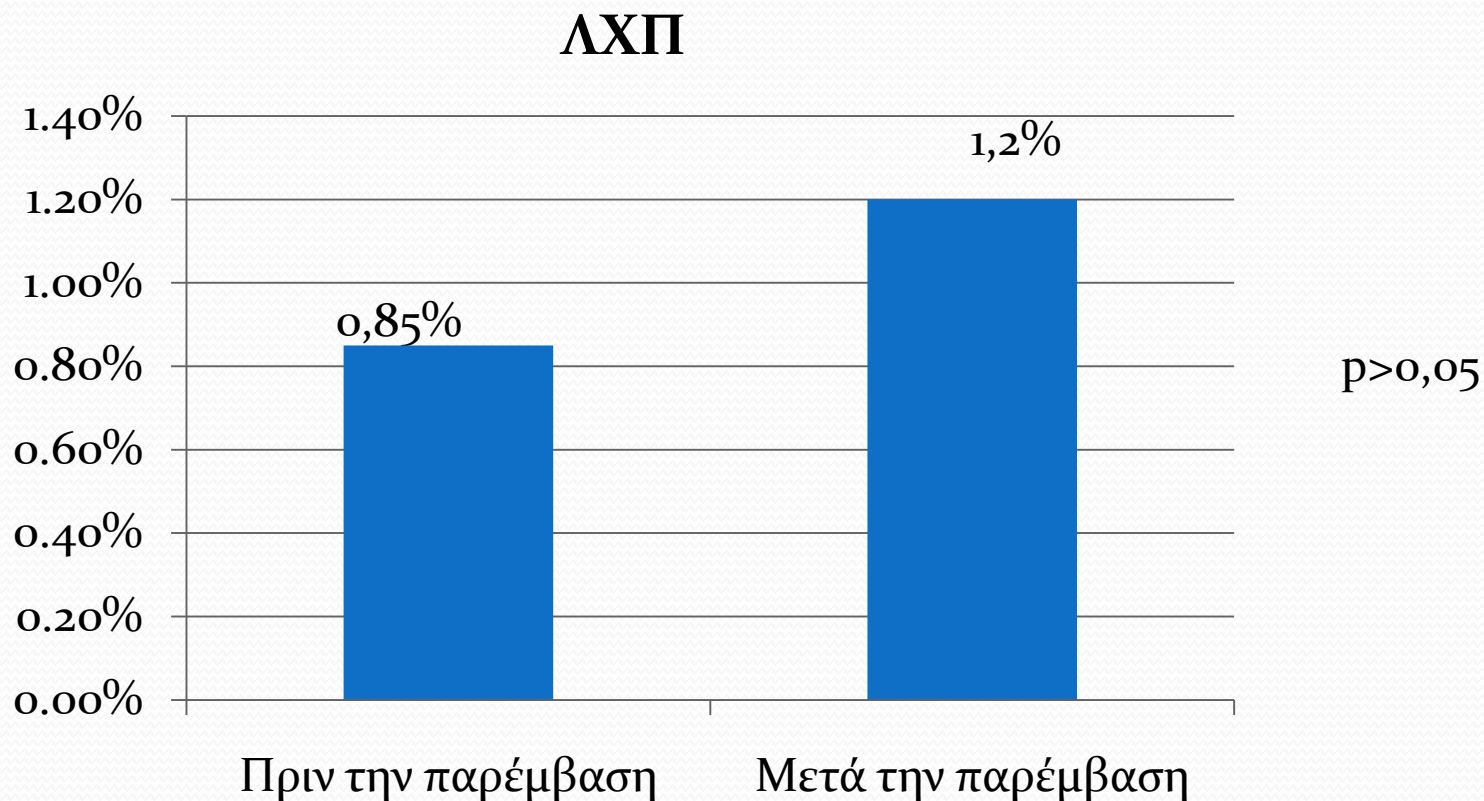
Αποτελέσματα

Σωστή Χρήση ΠΑΠ

	Πριν την παρέμβαση	Μετά την παρέμβαση	p-value
Ταξινόμηση χειρουργικού τραύματος			
Καθαρές (C)	1 (2,3%)	133 (90,5%)	<0,001
Δυνητικά μολυσμένες (CC)	12 (7,6%)	250 (71,6%)	<0,001
Μολυσμένες (CO)	0 (0%)	1 (20%)	<0,001
p-value	0,341	<0,001	
Ημερήσια νοσηλεία			
Όχι	11 (7,2%)	261 (70,9%)	<0,001
Ναι	2 (3,5%)	121 (92,4%)	<0,001
p-value	0,320	<0,001	
Διάρκεια επέμβασης			
≤60 λεπτά	13 (7,3%)	371 (85,5%)	<0,001
>60 λεπτά	0 (0%)	12 (18,2%)	<0,001
p-value	0,120	<0,001	
Επείγουσα επέμβαση			
Όχι	9 (6,4%)	289 (77,3%)	<0,001
Ναι	4 (5,9%)	94 (74,6%)	<0,001
p-value	0,888	0,540	
Τύπος επέμβασης			
Σκωληκοειδίτιδα μη επιπλεγμένη	0%	83 (79,8%)	<0,001
Επεμβάσεις γαστρεντερικού/ήπατος-χοληφόρων	0%	7 (23,3%)	0,067
Ομφαλοκήλες/Κήλες κοιλιακού τοιχώματος	0%	100%	<0,001
Ογκολογικές επεμβάσεις	1 (9,1%)	2 (18,2%)	0,534
Επεμβάσεις βουβωνικής χώρας/οσχέου/κισσοκήλη	10 (10,8%)	222 (90,9%)	<0,001
Επεμβάσεις Παιδιατρικής Γυναικολογίας	0%	4 (40%)	0,273
Ουρολογικές επεμβάσεις	2 (8,3%)	18 (37,5%)	0,009
Επεμβάσεις δέρματος/μαλακών μορίων	0%	18 (85,7%)	0,030
Άλλες	-	6 (66,7%)	-
p-value	0,254	<0,001	

Αποτελέσματα

Ποσοστό Εμφάνισης Λοιμώξεων Χειρουργικού Πεδίου
πριν και μετά την παρέμβαση

Συζήτηση

- 1^η μελέτη για την αξιολόγηση των τρέχουσων πρακτικών της ΠΑΠ στη γενική χειρουργική παιδών στην Ελλάδα και στην Ευρώπη
- Το ποσοστό συμμόρφωσης για την συνολική ΠΑΠ ήταν πολύ χαμηλό
  - ελλιπής πληροφόρηση σχετικά με τις διεθνείς κατευθυντήριες οδηγίες της ΠΑΠ
- Ο χειρουργός είναι υπεύθυνος για την ΠΑΠ, η οποία θεωρείται πλέον μέρος της χειρουργικής επέμβασης
  - Λάθος εκπαίδευση

Συζήτηση

- Η συμμόρφωση με τις διεθνείς κατευθυντήριες οδηγίες στηρίζεται σε τρεις άξονες: την πληροφόρηση, την παρακίνηση και τις συμπεριφορικές δεξιότητες
- Προϋποθέσεις εφαρμογής στην κλινική πράξη των κατευθυντήριων οδηγιών αποτελούν:
  - α) η εκπαίδευση του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού
  - β) η δημιουργία θετικής στάσης του προσωπικού
  - γ) η υπευθυνότητα όλου του προσωπικού
  - δ) ο ορισμός ενός προσώπου που θα ηγείται αυτής της προσπάθειας, θα υπενθυμίζει, συνεχώς, τις οδηγίες και θα επισημαίνει τυχόν λάθη
  - ε) η συνεχής αξιολόγηση και συντήρηση της προσπάθειας

Συμπεράσματα

- Χαμηλό ποσοστό συμμόρφωσης με τις διεθνείς κατευθυντήριες οδηγίες όσον αφορά στην κατάλληλη χρήση της ΠΑΠ
  - Άγνοια και ελλιπής ενημέρωση για τις αναθεωρήσεις των διεθνών κατευθυντήριων οδηγιών της ΠΑΠ
- Η εκπαίδευση του ιατρονοσηλευτικού προσωπικού με γνώμονα την ορθή χρήση της ΠΑΠ είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική βελτίωση των πρακτικών ΠΑΠ
- **Μελλοντικός στόχος:** Επέκταση εφαρμογής των κατευθυντήριων οδηγιών σε άλλες χειρουργικές μονάδες

Ευχαριστίες

- Ερευνητική ομάδα, και ειδικότερα το διευθυντή κ. Θεοκλή Ζαούτη του Κέντρου Κλινικής Επιδημιολογίας και Έκβασης Νοσημάτων Α' και Β' Παιδιατρικής Κλινικής Πανεπιστημίου Αθηνών – «Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος»

Σας ευχαριστώ πολύ